

Türkiye’de Gazetecilik Eğitiminin Bilginin Gelişimi Temelinde Çözümlemesi

Analyzing Journalism Education in Turkey on the Basis of Growing Knowledge.

Cem YAŞIN, Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, İletişim Fakültesi, E-posta: cemyasin@gazi.edu.tr

Anahtar Kelimeler:

Gazetecilik,
Gazetecilik Eğitimi,
İletişim Bilimleri,
İletişim Kuramları,
Yeni Medya.

Öz

Bu çalışma Türkiye’de gazetecilik eğitiminin kullandığı bilgi kaynaklarını tespit etmeyi amaçlamaktadır. Bu kaynakları güncellikleri ve bilimsellikleri ile ilgili olarak iki boyutta ele almaktadır. Bu amaçla, doktora çalışmalarını değerlendirecek bir içerik analizi tasarlanmıştır. Bu araştırma ilk olarak doktora tezlerinin nitel ve nicel özelliklerini ve biyografik kaynakların türlerini araştırmıştır. Bu amaçla değişkenler kaynakçayı değerlendirmek için uygun ölçeklerde tasarlanmıştır. Değişkenler kaynakların türleri, menşei, yayın tarihi, yayın başlıkları ve yayın içeriklerini türlerini kapsamaktadır.

Araştırma verileri Türkiye’deki gazetecilik eğitiminin küresel akademik tartışmalar içindeki konumunu belirleme amacıyla profilini çıkarmak için çözümlenmiştir.

Keywords:

Journalism,
Journalism Education,
Communication
Sciences,
Communication
Theory, New Media.

Abstract

This study aims to determine the knowledge source using journalism education in Turkey. Those sources have two dimensions concerning actuality and being scientific. For this purpose, the content analysis, to inquire doctoral dissertation, had been designed. This research primarily inquired quantitative and qualitative attributes of doctoral dissertations and the types of their bibliographic research. For this purpose variables have been designed in appropriate scales to evaluate bibliography. Variables involve types, origins, publication date, publication titles of bibliographic sources and the type of publication contents.

Research data has been analyzed to portrait the journalism education in Turkey with the intention of defining its academic status in global academic debates.

Türkiye’de Gazetecilik Eğitiminin Bilginin Gelişimi Temelinde Çözümlemesi

Genelde iletişim ve özelde gazetecilik alanı iletişim teknolojilerindeki değişimden büyük oranda etkilenmiştir. Bu etki; mesleği uygulayan gazeteciden, enformasyon akış şemasından, sahiplik yapısından iletişim sürecinin birçok unsuruna eş zamanlı olarak yaşanmaktadır. İletişim teknolojilerindeki bu değişimin bilimsel bilgi birikimini de etkilemesi kaçınılmazdır. Dünyada iletişim araştırmalarının, iletişim ve gazetecilik alanına yönelmiş konu ve temaların değişmesiyle alandaki bilgi birikimi değişmiştir. Alanda bilişim alanı ile sınırları belirsizleşen yeni yayınlar oluşmuştur.

Diğer taraftan bilimsel bilgi dediğimiz şeyin Thomas Kuhn’un (2014) deyiimiyle bir açıklama olduğu kabul edilirse, hem açıklananın hem de açıklama biçiminin değiştiği bir durumda bilimsel bilgi birikiminin değişmesi kaçınılmazdır. Bu araştırma bu yönüyle gazetecilik paradigmasının dayandığı bilimsel kabullerin değerlendirildiği bir araştırma niteliğindedir. Bilimsel bilgi bilimsel yayınlar üzerinden aktırılmaktadır. Bu yayınları değiştirirseniz bilgi birikimini değiştirirsiniz. Bu kabulde araştırma, gazetecilik alanında bilginin gelişiminde temel omurga kabul edebileceğimiz doktora çalışmalarına yönelmiştir. Doktora tezleri ise atıf yapılan kaynakçalar üzerinden değerlendirilmiştir.

Bilimsel Bilginin Gelişimi Üzerine Tartışmalar

Bilginin gelişim tartışmaları 20.yüzyılda, 20’li yıllardan itibaren yöntem tartışmalarının temel eksenlerinden birini oluşturmuştur. Sosyal bilimlerde 20. yüzyıla klasik pozitivist yaklaşımın varsayımları ve bu varsayımların sorgulanmasına neden olan bilimsel gelişmeler ile girmiştir. Klasik pozitivistde bilginin gelişimi soyut-tikel bir olaydan genel-evrensel bir ifadeye doğru gitmektedir. Bu dizge Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1 – Pozitivizmin Araştırma Süreci

<i>Klasik Pozitivizmde Bilgiye Giden Süreç</i>	<i>Araştırma Tasarımının Unsuru</i>
Gözlem ve Deney	Konu veya Araştırma Sorusunun Belirlenmesi
	Bilgi Birikim Düzeyinin Tespiti
Tümevarımsal Genelleme	Varsayımlar
	Hipotez
	Verinin nasıl toplanacağına belirlenmesi
Hipotezin Test Edilmesi	Verinin nereden toplanacağına belirlenmesi
	Veri toplama
Doğrulama/Yanlışlama	Verilerin Analizi
Bilgi	Rapor

Günümüzde sosyal bilimlerin enstitülerinin tez yazım yönergelerinde hala geçerli olan bu bilimsel çalışma mantığı, görgül (ampirist) bir deneyimden her yerde geçerli bir açıklamaya ulaşmayı amaçlamaktadır. Bunun yapılabilmesi için test etmek üzere zihinsel bir süreçte hazırlanan açıklamaların nedensellik ilişkisi içinde test edilmesi gerekmiştir.

Test edilen varsayım ne kadar çok gözlemlenirse o kadar genel bir ifadeye ulaşılmış olmaktadır. Bu tümevarımsal süreç iki kavramın ardışık gözlemi ve bu iki grup arasında nedensellik ilişkisinin varlığı olarak kabul edilmekteydi. David Hume’a göre “A olayıyla birlikte B olayının da meydana geldiğini gözlemlersem, bundan onun her keresinde böyle olacağı, mantıkça, çıkmaz.” (Magee, 1990: 18) Ardışık olarak gözlemlenen olguların ilişkilendirilmesi ampirik olmayan rasyonel bir çıkarımdır. Hume’a göre “Gözlemden yola çıktıktan sonra mantıksal şekilde tümevaran yöntem ampirik içerikten yoksundur.” (Sunar, 2008: 69) Tümevarım ile ilgili eleştiri aynı zamanda pozitivist açıklamanın nedensellik kabulünü de sarsmaktaydı. Güzel’e (1989: 36) göre “tümevarımlı çıkarımların temellendirilip temellendirilmeyeceği ya da hangi koşullarda temellendirilip temellendirilemeyeceği sorusu, tümevarım sorunu olarak bilinir.”

Viyana Çevresi olarak adlandırılan Mantıksal Pozitivist Okul, pozitivistin sorunlarını aşmak ve tek bir bilimsel mantığı geçerli kılmak için bir araya gelmiştir. 1929 yılında yayımlanan “Dünyanın Bilimsel Kavramsallaştırması” (The Scientific Conception of the World) başlıklı bildirgelerin altında Hans Hahn, Otto Neurath ve Rudolf Carnap’ın imzaları vardır. Grup, bilimi dil felsefesi ışığında temizleyip metafizikten arındırmayla ilgilenmiştir. Özcan’a göre grup, Russel ve Whitehead tarafından yeniden ele alınan Frege’nin şu teorisini kabul etmiştir: “matematik mantığa indirgenebilir; mantık belirli aksiyomlardan çıkarılmış temel hakikatlerden türeyen bir sistemdir.” (Özcan, 2012: 24) “Metafizik karşıtı tutum kadar Viyana Çevresi’ni karakterize eden diğer bir özellik, “doğrulama” kavramıdır.” (Ural, 2006: 14) Doğrulama kavramı dil ile dünya arasında denklik ilişkisi temelinde formüle edilmektedir. Viyana Çevresi bütün teorik ifadelerin gözlem diline indirgenebileceğine inanıyorlardı. Bu kabulleri de büyük oranda Ludwig Wittgenstein’in Tractatus Logica-Philosophicus adlı eserine dayanmaktaydı. David Hume, ampirizmi tek tek nesnelere bilgisine indirgemiş ve gözlemlenen tek tek nesnelere arasındaki ilişkinin rasyonel olarak gözlemlenemeyeceğini ileri sürmüştü. Buna karşın Wittgenstein’in kuramı “tek tek gözlemlerden değil, nesnelere arası ilişkilerden oluşan “durum”a (state of affairs) tekabül” etmekteydi. (Sunar, 2008: 89) Bu denklik ilişkisi Viyana Çevresi için pozitivist ayağa kaldırabilecek anahtar kavram oldu. Bu yolla günümüzde yaptığımız hipotez testleri temellendirilmiş oldu.

1930’lardan itibaren Viyana Çevresi’nin tezleri, Karl Popper ve Wittgenstein’in olgunluk dönemi yaklaşımları ile anti-pozitivist kuramlar bilimsel tartışmaların temel eksenini oldu. En önemli gelişmelerden biri Wittgenstein’in gençlik dönemi görüşlerinde savunduğu dil ile dünya arasında denklik ilişkisini terk etmesi, bu yolla nesnel bilgi kavramına getirdiği eleştiri oldu. Wittgenstein’in olgunluk dönemi çalışmaları, dilin dünyanın resmi değil, anlamın yaratıldığı alan olduğu görüşüyle şekillendi. Anti-pozitivist kuramların temel kabulü de dil ile dünya arasında dolaysız bir ilişki olmadığı ve arada anlamın üretildiği toplumsal katmanın var olduğuydu. Bu yaklaşım eleştirel kuram içinde ideoloji çalışmaları ile detaylandı.

Viyana Çevresi’ne bir diğer güçlü eleştiri de pozitivist içinde kalan ama Viyana Çevresi’nin kabullerini reddeden Karl Popper’dan geldi. Karl Popper tikel gözlemlerden evrensel bilimsel ifadelerine giden yöntemi reddediyordu. Bu reddedişin temelinde ise gerek klasik pozitivist gerekse Viyana Çevresi’nin bilimsel bilgi ile bilimsel olmayanın

ölçütü olarak kabul ettikleri doğrulama ayracını yadsıması vardı.

“Popper’in çözümü, doğrulama ile yanlışlama arasında mantıkça bir bakışsızlık (asimetri) olduğuna işaret etmekle başlar. Bunu önermeler mantığıyla şöyle söyleyebiliriz: Beyaz kuğuların gözlemlendiği yolundaki gözlem önermeleri ne denli çok sayıda olursa olsun, bunlardan mantıkça «Bütün kuğular beyazdır» tümel önermesini çıkarmamız olanağı yoktur; ama kara bir kuğunun tek bir gözlemini anlatan tek bir gözlem önermesi, mantıkça «Bazı kuğular beyaz değildir» önermesini çıkarmamıza izin verir. Mantıksal anlamda, deneysel genellemeler, doğrulanamaz, ama yanlışlanabilirler. Bu ise, bilimsel yasaların kanıtlanabilir olmasalar da, sınanabilir olmaları demektir; onları yadsıma yolunda sistemli girişimlerle sınanabilirler.” (Magee, 1990: 21)

Karl Popper’a göre bir ifadenin bilimsel olup olmamasının ölçütü onun sınanabilmesinde yatmaktaydı. Bu yolla bilginin gelişimi öneri bir çözümün/açıklamanın sunumu; sunulan öneri çözümün/açıklamanın yanlışlama girişimi; hata elemesi; yeni bir öneri, çözüm/açıklama biçiminde gelişmekteydi. Tablo 2’de Karl Popper’ın şeması ile klasik pozitivistin karşılaştırması yer almaktadır.

Tablo 2 – Karl Popper’da Bilimsel Süreç

Geleneksel pozitivism	Popper’in görüşü
<ul style="list-style-type: none"> • Gözlem ve deney, • Tümevarımsal genelleme, • Hipotez • Hipotezin doğrulanmaya çalışılması, • Kanıtlama veya kanıtlayamama, • Bilgi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Problem (genellikle bir önceki teorinin açıklamada yetersiz kalması), • Alternatif açıklama, • Yeni teoriden tümdengelimsel biçimde elde edilen ifadeler, • Sınama veya bir araştırma ile yanlışlama girişimi, • Açıklama biçimleri arasında birini tercih etmek.

Karl Popper, Klasik Pozitivizm ve Viyana Çevresi’nin doğrulama ile mutlak bilgiye ulaşılacağı görüşüne katılmaz, çünkü doğrulama mutlak değildir ve olasılığa dayanmaktadır. İstedığınız kadar beyaz kuğu görün, bir gün siyah kuğu ile karşılaşmayacağınız anlamına gelmez. Yanlışlama ise hata eleme yoluyla daha rafine bilgiye doğru bir gidiştir. Popper’a göre “bilgi arayışında amacımız doğruya gitgide daha çok yaklaşmaktır, hatta bu yönde ilerlediğimizi de bilebiliriz, fakat hedefimize erişip erişmediğimizi hiçbir zaman bilemeyiz.” (Magee, 1990: 25) Popper, doğrulamanın kesinliği artırmadığı görüşündedir. “Popper’ın tümevarımı kabul etmemesinin bir diğer gerekçesi şudur: tümevarım yinelenme yoluyla bir inancın oluşmasıdır. Tümevarımda temel dayanak noktası, geleceğin büyük oranda geçmiş gibi olacağı inancıdır; bir şeyin geçmişte hep böyle olduğu için gelecekte de böyle olacağına inanılır, inanç türü şeylerse,

Araştırma Tasarımı

Araştırma Türkiye’de gazetecilik eğitiminin nasıl bir bilgi birikimini kullandığını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu amacı gerçekleştirmek üzere, araştırmanın veri kaynağı olarak gazetecilik alanında, 2014 yılında onaylanmış ve YÖK Ulusal Tez Merkezi’nin internet sayfasında yayımlanmış tezler seçilmiştir. Bu tezlerin içerisinde veri toplanacak birim olarak atıflar ve bu atıfların yer aldığı kaynakçalar tespit edilmiştir. Atıfları değerlendirmek için araştırma tasarımında temel olan güncelliği ve uluslararası bilgi birikiminin kullanımını tespit edecek değişkenleri içeren içerik analizi yönergesi hazırlanmıştır.

Araştırmanın Bulguları

Gazetecilik eğitiminin dayandığı bilgi birikimini ortaya çıkarmayı amaçlayan araştırma, 2014 yılında jüri tarafından onaylanan Gazetecilik Anabilim Dalı ve Basın-Yayın Anabilim Dalı’nda jüri tarafından onaylanan tezleri içermektedir. Bu alanda 2014 yılında savunmayı geçerek onaylanan doktora tezi sayısı 15 olmasına rağmen, örneklem çerçevesi olarak bu tezlerin erişim sınırlaması olmayan ve Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nin internet sayfasında erişim engeli olmayan sekiz doktora tezi alınmıştır. Bunlar arasında bir örnekleme yoluna gitmeyerek veri toplama işlemi nüfusa uygulanmıştır.

Atıfların Genel Değerlendirmesi

Tezlerin içinde yer alan tüm atıflar hazırlanan içerik analizi yönergesi doğrultusunda değerlendirilmiştir. Araştırmalarda nadir de olsa atıf yapıldığı halde kaynakçada bulunmayan kaynaklara rastlanmış, bu kaynaklar da tespit edilerek içerik analizi yönergesinde yer alan değişken değerleri tespit edilerek araştırmaya dahil edilmiştir.

Araştırmada incelenen temel araştırma unsurlarından olan kaynağın menşei meselesi öncelikle kaynakların ulusal veya uluslararası olması ölçütü ile değerlendirilmiştir. Atıfların ulusal veya uluslararası olması ölçütüne göre dağılımı Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3 – Atıfların Kaynaklarına Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Ulusal	1547	55,3	55,3	55,3
Uluslararası	1250	44,7	44,7	100,0
Toplam	2797	100,0	100,0	

Araştırmada incelenen tezlerde 2797 adet atıf değerlendirilmiştir. Bu tezlerden sadece 1250 adeti uluslararası kaynaklara dayanmaktadır ve bu sayının toplam atıf sayısı içindeki oranı % 44,7’dir. Uluslararası yayın kapsamında “Bilig” gibi uluslararası indeksler

tarafından taranan ulusal dergiler de uluslararası yayın kategorisinde değerlendirilmiştir. Bu nedenle bir ikinci değişken olarak yararlanılan kaynağın dili ile ilgili bir değerlendirme yapmak gerekmektedir. Bu değerlendirme de Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4 – Tezde Atıf Yapılan Kaynakların Dili

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Türkçe	1600	57,2	57,2	57,2
İngilizce	1096	39,2	39,2	96,4
Rusça	95	3,4	3,4	99,8
Diğer	6	0,2	0,2	100,0
Toplam	2797	100,0	100,0	

Tablo 3’de üç dilin kullanılan kaynaklarda ağırlıklı olduğu görülmektedir. *Diğer* kategorisinde yer alan 6 atfın 3’ü Almanca, 2’si Fransızca, 1’i İtalyancadır. Rusça kaynaklar incelenen tezlerden sadece birinde kullanılmıştır. Uluslararası kaynakların büyük bir çoğunluğu İngilizce kaynaklardan oluşmaktadır (1197 atıftan 1096’sı). Ulusal ve Uluslararası kaynaklar ayrımı büyük oranda İngilizce ve Türkçe kaynaklar arasındaki farklılık olarak algılanabilir. Bu noktada tezler arasında ulusal ve uluslararası kaynakları kullanmakta bir farklılık olup olmadığına bakmak gerekmektedir. Bu değerlendirme Tablo 5’de değerlendirilmiştir.

Tablo 5 – Tezlerin Ulusal/Uluslararası Kaynaklardan Yaralanma Oranları

		Tezler							Toplam	
		1	2	3	4	5	6	7		
Atfın Menşei	Ulusal	Atıf Sayısı	59	54	222	549	182	116	365	1547
		Atfın Menşei içinde %	3,8	3,5	14,4	35,5	11,8	7,5	23,6	100,0
		Tez içinde %	28,8	11,8	44,1	99,8	54,8	44,8	74,2	55,3
	Uluslararası	Atıf Sayısı	146	402	281	1	150	143	127	1250
		Atfın Menşei içinde %	11,7	32,2	22,5	0,1	12,0	11,4	10,2	100,0
		Tez içinde %	71,2	88,2	55,9	0,2	45,2	55,2	25,8	44,7
Toplam		Atıf Sayısı	205	456	503	550	332	259	492	2797
		Atfın Menşei içinde %	7,3	16,3	18,0	19,7	11,9	9,3	17,6	100,0
		Tez içinde %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tezlerde kullanılan kaynakların ulusal/uluslararası olma oranlarında bir homojenlik olmadığı gözlenmektedir. Bazı tezlerin neredeyse tamamen ulusal yayınevleri tarafından basılmış kitaplardan ve ulusal alan indeksleri tarafından taranan dergilerden oluşan kaynaklarla yazılabilmektedir. Tezlerde genellikle bu kaynaklar kuramsal çatıyı oluşturduğundan, gazetecilik tezlerinde uluslararası ve güncel bilimsel tartışmaları takip edebilirlik, yararlanılan ulusal kaynakların güncel uluslararası bilimsel tartışmaları içermelerine bağımlı olmaktadır. Bu kaynakların bilimsel kitap, makale, daha önce

yapılmış tezler gibi ne tür kaynak kullandıkları bu açıdan önemli hale gelmektedir. Tezlerin isimleri, tez numaraları ve yazarları araştırma etiği uyarınca gizlenmiştir. Tezlerde yapılan atıfların kaynak türlerine göre dağılımı Tablo 6’te verilmiştir.

Tablo 6 – Tezlerde Atıf Yapılan Kaynakların Türlerine Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Kitap	1340	47,9	47,9	47,9
Bilimsel Makale	520	18,6	18,6	66,5
Web sayfası	369	13,2	13,2	79,7
Kitap Bölümü	183	6,5	6,5	86,2
Basılmış Sempozyum Tebliği	113	4,0	4,0	90,3
Akademik Tezler	103	3,7	3,7	94,0
Araştırma Raporu	101	3,6	3,6	97,6
Haber ve Gazete Yazısı	40	1,4	1,4	99,0
Diğer	28	1,0	1,0	100,0
Toplam	2797	100,0	100,0	

Tezlere yapılan atıflarda en büyük pay 1340 adet ve % 47,9 oran ile kitaplara yapılan atıflara aittir. Atıflar içindeki ikinci ağırlıklı tür bilimsel makalelerdir. Bilimsel makaleye yapılan atıf sayısı 520 ile % 18,6’lık bir pay almaktadır. Üçüncü sırada web sayfaları ve internet kaynakları yer almaktadır. Kitap ve bilimsel makaleler çoğunlukla tezlerde kuramsal tartışmalar ve tezin kuramsal inşası için kullanılırken, web sayfalarının çoğunlukla araştırma bulgularının açıklandığı kısımlarda ve araştırma verileri sağlamakta kullanıldığı gözlemlenmektedir. Tezlerde web sayfası kaynaklı atıfların sayısı 369 ve atıflar içindeki payı % 13,2’dir. Kitap bölümlerinin kitaplardan ayrı bir tür olarak değerlendirmesi bazı kitap bölümlerinin birçok kitaptan daha çok atıf alması ve kitap bölümü yazarlarının derleme kitap editörlerinden farklı olmasıdır. Birçok derleme kitapta editörün bölümünden çok diğer yazarların bölümlerine atıflar daha yüksel rakamlardadır. Kitap bölümlerine yapılan atıf sayısı 183 ve toplam atıf sayısı içindeki payı % 6,5’dir. Kitap bölümlerini 113 atıf ve % 4,0 ile basılmış tebliğler, 103 atıf ve % 3,7 ile tezler, 101 atıf ve % 3,6 ile araştırma raporları yer almaktadır. Kitap ve bilimsel makaleler gibi tebliğler, tezler ve araştırma raporları da kuramsal tartışma ve değerlendirme amacıyla kullanılmıştır. Kuramsal tartışmaların ne kadar güncel olduğu bu nedenle bu kaynakların güncelliği ile paralellik taşımaktadır. Türlerine göre kaynakların güncelliği Tablo 7’te değerlendirilmiştir.

Tablo 7 – Yayın Türlerine Göre Yayın Tarihlerinin Ortalamaları

Kaynağın Türü	Aritmetik Ortalama	Ortanca Değer	Standart Sapma	En Eski
Kitap	2001	2004	11,472	1922
Bilimsel Makale	1999	2003	13,718	1904
Web sayfası	2011	2013	3,784	1992
Kitap Bölümü	2005	2006	8,261	1963
Basılmış Sempozyum Tebliği	2007	2009	4,889	1980
Akademik Tezler	2005	2007	3,772	1989
Araştırma Raporu	2009	2012	7,707	1953
Haber ve Gazete Yazısı	2009	2011	5,984	1979
Diğer	1989	2002	24,464	1956
Genel Ortalama	2003	2006	11,485	1904

2014 yılında onaylanan tezler incelendiğinde kaynakların ortalama 11 yıllık olduğu gözlemlenmektedir. En çok kullanılan kaynak olan kitapta bu oran ortalama 13 yıl, bilimsel makalede ise 15 yıldır. 2014 yılında onaylanmış bir tezde en eski kaynak 1904 tarihli “The College of Journalism” başlıklı makaledir. Tablo 8’de atıf yapılan en eski kitaplar gösterilmektedir.

Tablo 8 – Tezlerde Atıf Yapılan En Eski Kitaplar

Sıra	Yayın Yılı	Yayın Başlığı	Yazar	Yayıncı
1	1922	Public Opinion	Lippmann, W	Transaction Books
2	1933	How We Think	John Dewey	Heath & co
3	1943	Türkiye’de Matbuat İdareleri ve Politikaları	İskit, Server	Başvekâlet Basın ve Yayın Umum Müdürlüğü Yayınlarından:2
4	1949	The Mathematical Theory of Communication	Shannon, C. ve Weaver w.	University of Illinois Press
5	1951	Field Theory in Social Science: Selected Theoretical Papers	Lewin, K.	Harper
6	1954	A Theory of Social Comparison Processes	Festinger, L	
7	1954	Mektupla Öğretim	Karavâlcın, Y.	
8	1962	American Journalism. A History	Mott, F. L.	Macmillan
9	1962	The Gutenberg Galaxy: The Making of Typographic Man	McLuhan, M. ve Povers, B. R.	University of Toronto Press
10	1962	The production and distribution of knowledge in the United States	Machlup, F.	Princeton

Atıf yapılan eski kitaplardan bir kısmının kaynakçada aktarılması gereken yayıncısı gibi detaylar verilmemiştir. Bu tür atıfların, bu atıflara atıf yapan ikincil kaynaklara olduğu sonucunu çıkarmak mümkündür. Ama atıf yapılan kaynağın detay bilgilerinin kaynakçada verilmesinin unutulması da ihtimal dahilindedir. Araştırmada atıf yapılan en eski makaleler Tablo 9’de verilmiştir.

Tablo 9 – Tezlerde Atıf Yapılan En Eski Makaleler

Sıra	Yayın Yılı	Yayın Başlığı	Yazar	Dergi
1	1904	The College of Journalism	Pulitzer, J.	North American Review
2	1947	Frontiers in Group Dynamics: Concept, Method and Reality in Science	Lewin, K.	Human Relations
3	1950	The 'Gate Keeper': A Case Study in the Selection of News	White, D. M.	Journalism Quarterly
4	1953	Impact of Teletypesetter on Publishing Media	Wilson, C. E.	Journalism Quarterly
5	1955	Social control in the newsroom: A functional analysis	Breed, W.	Social Forces
6	1956	Across the Desk: A Study of 16 Telegraph Editors	Gieber, W.	Journal of Peace Research
7	1969	Refining the 'Gatekeeper' Concept: A UN Radio Case Study	Bass, A.Z.	Journalism Quarterly
8	1970	The concept of communication	Dance, F.E.	Journal of Communication
9	1972	Objectivity as a Strategic Ritual: An Examination of Newsmen's Notions of Objectivity	Tuchman, G.	American Journal of Sociology
10	1974	Comparative News Judgment of Indian and American Journalists	Chaudhary, A.	International Communication Gazette

Atıf yapılan en eski kitap ve bilimsel makaleye, kitap bölümü olarak Holsti'nin 1963 yılında yayınlanan "National Leadership And Foreign Policy: A Case Study In The Mobilization Of Public Support" başlıklı derlemesinde yer alan "The Belief System And National Images: A Case Study" başlıklı çalışmasını ve 1953 yılında UNESCO'nun "News Agencies: Their Structure and Operation" başlıklı raporunu da eklemek gerekir.

Bir diğer karşılaştırılması gereken özellik atıfların, kaynakların türleri ve ulusal/ uluslararası olma özelliklerinin karşılaştırılmasıdır. Bu karşılaştırma tablo 10'de verilmiştir.

Tablo 10 – Atıf Yapılan Kaynakların Türleri ile Menşinin Karşılaştırılması

	Atıf	Atfın Menşei		Toplam
		Ulusal	Uluslararası	
Akademik Tezler	Atıf	93	10	103
	Tür İçinde %	90,3	9,7	100,0
Bilimsel Makale	Atıf	135	385	520
	Tür İçinde %	26,0	74,0	100,0
Kitap	Atıf	966	374	1340
	Tür İçinde %	72,1	27,9	100,0
Kitap Bölümü	Atıf	142	41	183
	Tür İçinde %	77,6	22,4	100,0
Web sayfası	Atıf	95	274	369
	Tür İçinde %	25,7	74,3	100,0
Haber ve Gazete Yazısı	Atıf	29	11	40
	Tür İçinde %	72,5	27,5	100,0
Araştırma Raporu	Atıf	35	66	101
	Tür İçinde %	34,7	65,3	100,0
Diğer	Atıf	23	5	28
	Tür İçinde %	82,1	17,9	100,0
Basılmış Sempozyum Tebliği	Atıf	29	84	113
	Tür İçinde %	25,7	74,3	100,0
Toplam	Atıf	1547	1250	2797
	Tür İçinde %	55,3	44,7	100,0

Uluslararası atıfların payının ulusal kaynaklara yapılan atıflardan daha fazla olduğu türler bilimsel makaleler, web sayfaları, araştırma raporları ve basılmış sempozyum tebliğleridir. Bu 4 türün toplam atıf sayısı 1113 iken bu grup içinde bilimsel makaleler 520 atıf ile en büyük uluslararası atıf kaynağı olma vasfına sahiptir.

Atıf yapılan kaynakları içeriklerine göre değerlendirmek de gerekmektedir. Bunun için oluşturulan ölçekte beş değer alan bir değişken tasarlanmıştır. Bu değerlerden ilki gazetecilik ve sosyal bilimlerin diğer alanlarında kuramsal tartışmaların yapıldığı içerik grubudur. Bu grup kuramsal içerik başlığı altında tasnif edilmiştir. İkinci bir içerik sınıfı mesleki deneyim ve biyografiler başlığı altında toplanmaktadır. Bu grupta basın yayın kuruluşlarının kurumsal monografileri, basın ve yayın tarihi örnekleri ve mesleki biyografiler yer almaktadır. Üçüncü bir sınıflama ise gündem ve popüler içerik başlığı altında toplanmaktadır. Bu grupta vaka incelemeleri, popüler bir dille yazılmış kitaplar ve gazete içerikleri yer almaktadır. Referans kaynak başlığı altında toplayabileceğimiz içerik, ansiklopedi ve sözlük gibi kaynaklara yapılan atıflar ile mevzuat ve diğer başvuru kaynaklarını içermektedir. Bir diğer kategori ise bilişim ve medya teknolojileri başlığında toplanan içeriktir. Kaynakların, içeriğin niteliğine göre sınıflandırılması Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11 – Tezlerde Yapılan Atıfların İçeriklerine Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Kuramsal İçerik	1654	59,1	59,1	59,1
Bilişim ve medya teknolojisi	519	18,6	18,6	77,7
Meslek Deneyim ve Biyografi	367	13,1	13,1	90,8
Referans kaynak	166	5,9	5,9	96,7
Gündem ve Popüler İçerik	91	3,3	3,3	100,0
Toplam	2797	100,0	100,0	

Kaynakların içeriklerine göre sınıflandırmasında ilk sırayı 1654 atıf ve % 59,1 pay ile kuramsal içerik, ikinci sırayı ise 519 atıf ve % 18,6 pay ile bilişim ve medya teknolojileri almaktadır. Mesleki deneyim ve biyografiler de 367 atıf ve %13,1 ile alanın önemli kaynaklarından olduğunu göstermektedir. Referans kaynak ve popüler içerik ise doktora çalışmalarında toplam %10’u geçmeyen sınırlı bir alan bulmuştur. Atıf yapılan kaynakları içeriğine göre tasnif ettiğimizde kaynağın güncelliğine göre analizi Tablo 12’de değerlendirilmiştir.

Tablo 12 – Tezlerde Yapılan Atıfların İçeriklerine Göre Güncelliği

İçerik	Ortalama	Ortanca Değer	Standart Sapma	En Eski
Kuramsal İçerik	2000	2004	12,394	1904
Bilişim ve medya teknolojisi	2008	2011	6,786	1963
Meslek Denevim ve Biyografi	2003	2005	9,501	1956
Gündem ve Popüler İçerik	2011	2012	3,285	1996
Referans kaynak	2004	2008	12,827	1956
Toplam	2003	2006	11,485	1904

Bu dağılımda en ilginç değer bilişim ve medya teknolojileri alanında görülmektedir. İnternet ve enformasyon alt yapısı üzerinde temellenen kategoriye en eski eser “Applications of Graph Theory to Group Structure” başlıklı eserdir. Bu grupta ortanca değer 2011 olmasına istinaden atıf yapılan kaynakları iki gruba ayırırsak, yarısı 1963 ile 2011 yılları arasında diğer yarısı ise 2011 ile 2014 yılları arasında yer almaktadır. Başka bir deyişle 48 yıl içinde bilişim alanında yapılan çalışmalar son üç yıla denktir. Benzer bir oran kuramsal içerikte de gözlemlenmektedir. 1904 ile 2004 yılı arasında atıf yapılan eser sayısı ile 2004 ile 2014 yılları arasında yapılan atıf sayısının birbirine denk olması gerekir. Bu da 100 yıllık çalışmanın atıf değeri ile son on yılın denk olması anlamına gelmektedir. Bu rakamlar alandaki hızlı dönüşümün göstergesidir. İçerik türlerine göre ulusal/uluslararası kaynak kullanımında farklıları değerlendirmek için içerik türleri ile yayının menşei değişkenlerinin çapraz tablolarına bakmak gerekir. Bu değerler Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 13 – Atıf İçeriğinin Ulusal/Uluslararası Dağılımı

		Atfın yapılan Kaynak		Total
		Ulusal	Uluslararası	
Kuramsal İçerik	Atıf sayısı	1043	611	1654
	İçerik içinde %	63,1	36,9	100,0
Gündem ve Popüler İçerik	Atıf sayısı	71	20	91
	İçerik içinde %	78,0	22,0	100,0
Meslek Denevim ve Biyografi	Atıf sayısı	226	141	367
	İçerik içinde %	61,6	38,4	100,0
Bilişim ve medya teknolojisi	Atıf sayısı	89	430	519
	İçerik içinde %	17,1	82,9	100,0
Referans kaynak	Atıf sayısı	118	48	166
	İçerik içinde %	71,1	28,9	100,0
Total	Atıf sayısı	1547	1250	2797
	İçerik içinde %	55,3	44,7	100,0

Sadece “bilişim ve medya teknolojileri” başlığı altında toplanan içerikte uluslararası içerik % 82,9 pay ile ağırlıklı görünmektedir.

Atıf Yapılan Kitapların Değerlendirilmesi

İncelenen tezler içinde en çok atıf yapılan kaynak, kitaplardır. Kitaplara atıf yapma yüzdeleri Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14 – Kitaplara Yapılan Atıfların Tezlere Dağılımı

	Toplam Atıf	Kitaba Atıf	Toplam Atıf İçinde Yüzde ¹	Yüzde	Birikimli Yüzde
Tez 4	550	385	70,0	28,7	28,7
Tez 7	492	312	63,4	23,3	52,0
Tez 3	503	198	39,4	14,8	66,8
Tez 2	456	158	34,6	11,8	78,6
Tez 5	332	116	34,9	8,7	87,2
Tez 1	205	95	46,3	7,1	94,3
Tez 6	259	76	29,3	5,7	100,0
Toplam	2797	1340	47,9	100,0	

Toplam 2797 atıftan 1340 adedi kitaplara yapılan atıflardan oluşmaktadır. Bu atıfların ne kadarının ulusal yayınevleri tarafından yayımlanan kitaplardan ne kadarı uluslararası yayınevleri tarafından yayımlanan kitaplardan oluştuğu Tablo 15’de sunulmuştur.

Tablo 15 – Kitaplara Yapılan Atıfların Menşei

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Ulusal	966	72,1	72,1	72,1
Uluslararası	374	27,9	27,9	100,0
Toplam	1340	100,0	100,0	

Kitaplara yapılan atıfların büyük bir kısmının ulusal yayınevleri tarafından yayımlanan kitaplara yapıldığı Tablo 9’dan anlaşılmaktadır. Ulusal/uluslararası yayınevleri tarafından yayımlanan kitapların güncelliği arasında fark olup olmadığı ise Tablo 17’de sunulmuştur.

Tablo 17 – Atıflarda Kaynak Olarak Gösterilen Kitapların Güncelliği

Atfın Menşei	Ortalama	Ortanca Değer	Standart Sapma	En Eski
Ulusal	2002	2005	9,589	1943
Uluslararası	1998	2001	14,905	1922
Toplam	2001	2004	11,472	1922

Kitapları içeriklerine göre tasnif ettiğimizde Tablo 18’deki sonuç karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 18 - Atıflarda Kaynak Olarak Gösterilen Kitapların İçerikleri

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Kuramsal İçerik	900	67,2	67,2	67,2
Meslek Deneyim ve Biyografi	242	18,1	18,1	85,2
Bilişim ve Medya Teknolojisi	133	9,9	9,9	95,1
Referans Kaynak	51	3,8	3,8	99,0
Gündem ve Popüler İçerik	14	1,0	1,0	100,0
Toplam	1340	100,0	100,0	

1 (Kitaba Atıf Sayısı/Toplam Atıf Sayısı)*100

Kaynakları ayırmadan yapılan içeriğe göre atıf sıralaması; kuramsal içerik, bilişim ve medya teknolojileri, mesleki deneyim ve biyografi, referans kaynaklar ve gündem ve popüler içerik şeklindeyken, sadece kitapları aldığımızda mesleki deneyim ve biyografinin, bilişim ve medya teknolojileri içerik türünün önüne geçtiğini görmekteyiz. Bunun sebebinin bilişim alanında daha çok internet kaynağı ve konferanslara ağırlık verilmesi gösterilebilir. Kitaplara yapılan atıfların içerik türlerine göre güncelliği ise Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19 - Kitaplara Yapılan Atıfların İçerik Türlerine Göre Güncelliği

Atıf Yapılan Kaynağın İçeriği	N	Ortalama	Ortanca Değer	Standart Sapma	Basıklık Diklik	Kayma
Kuramsal İçerik	900	2000,34	2004,00	12,430	8,905	-2,458
Meslek Deneyim ve Biyografi	242	2000,99	2003,00	8,727	3,298	-1,708
Bilişim ve Medya Teknolojisi	133	2006,11	2011,00	9,865	4,944	-2,307
Referans kaynak	51	2003,92	2005,00	4,445	-,165	-,677
Gündem ve Popüler İçerik	14	2007,00	2008,00	5,588	-,750	-,639

İçeriklerine göre sınıflandırılmış atıf yapılan kitapların yayın tarihlerine göre dağılımlarına baktığımızda, dağılımların birbirine benzediğini; standart sapma değerini yorumladığımızda heterojen dağılımlar olduğunu; basıklık diklik değerine baktığımızda dağılımların geniş bir zaman kesitine dağılması nedeniyle oldukça yavan bir görüntü çizdiğini, en çok dağılanın kuramsal içerik olduğunu, bunu bilişim ve mesleki deneyimin takip ettiğini, kayma değerlerinin negatif olmasının kitapların yakın zamanda yayınlara doğru bir yığılma yaptığını, bu yığılmanın gündem ve popüler içerik gibi kategorilerde görüldüğünü söyleyebiliriz. Basıklık ve dikliğin beraber değerlendirildiğinde dağılımların yayvan ve günümüze doğru ağırlığı olan dağılımlar olduğunu özellikle ilk üç değer için söyleyebiliriz. Ortanca değer ve aritmetik ortalamayı birlikte değerlendirdiğimizde ise dağılımlarda ortanca değer aritmetik ortalamaya göre daha sağda yer almasının her grubun ortanca değer sol tarafında kalan (daha eski yayın tarihli) kısmının daha uzun bir dağılım, sağ tarafında kalan (yakın zaman) kısmının ise daha dik ve sıkışmış bir form çizdiği anlaşılmaktadır. Örnek vermek gerekirse atıf yapılan bilişim ve medya teknolojileri içerikli kitapları ortadan iki gruba ayırdığımızda yarısının 2011 sonrası basıldığı anlaşılmaktadır.

En çok atıf yapılan kitapların listesi Tablo 20’de verilmiştir. Bu liste sadece frekans sayıları en yüksek olan yayınlara göre hazırlanmıştır. Tek bir tezde çok sayıda atıf olarak bu sıralamaya giren birçok kitap bulunmaktadır.

Tablo 20 – En Çok Atıf Yapılan Kitaplar

Sıra	Yılı	Yayın Başlığı	Yazar	Yayın Evi	Atıf Sayısı	Atıf yapan Tez s.
1	2011	Unlocking the Gates	T. Walsh	Princeton University Press	34	1
2	2006	Kitle İletişim Özgürlüğü	Ö.Çankaya ve M.B.Yamaner	Turhan Kitabevi	25	1
3	2005	Yeni Medya, Yeni İletişim Ortamı	N.Törenli	Bilim ve Sanat	24	2
4	2003	II.Mahmut’tan Holdinglere Türk Basın Tarihi	Topuz, H.	Remzi Kitabevi	23	1
5	2013	Kamusallığın Yapısal Dönüşümü	J.Habermas,	İletişim Yayınları	23	3
6	2002	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında İfade Özgürlüğü	V.Bıçak,	Liberal Düşünce Topluluğu	21	1
7	2007	Türkiye’de Medya Siyaset İlişkisi	V.Demir	Beta Yayınları	21	1
8	1979	Deciding What’s News: A Study of CBSEvening News, NBC Nightly News, Newsweek, and Time	Gans, H.J.	Nortwestern University Press	19	1
9	2004	Türkiye’de Basının Gelişimi ve Sorunları	M.Özgen	İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları	19	1
10	2003	Yeni iletişim teknolojileri ve demokrasi	Timisi, N.	Dost Kitabevi	19	1

En çok atıf alan 10 kitaptan sadece iki tanesi birden çok tez tarafından atıf alabilmiştir. Bu durum kaynakların içeriğin büyük oranda tezlere aktarıldığını ve tezin belli sayfalarının belirli kaynaklara dayandırıldığını göstermektedir. İçerik türlerine göre, her içerik kategorisinin en çok atıf yapılan 5 kitabı Tablo 18’de verilmiştir. Gündem ve popüler içerik başlığı altında aynı sayıda atıf alan çok sayıda kitap olması nedeniyle sadece kitap seçilmiştir.

Tablo 21 - İçerik Türlerine Göre En çok Atıf Alan Kitaplar

Sıra	İçerik	Yayın Başlığı	Yazar
1	Kuramsal İçerik	Kitle İletişim Özgürlüğü	Ö.Çankaya ve M.B.Yamaner,
2	Kuramsal İçerik	Yeni Medya, Yeni İletişim Ortamı	N.Törenli
3	Kuramsal İçerik	Kamusallığın Yapısal Dönüşümü	J.Habermas,
4	Kuramsal İçerik	Türkiye’de Medya Siyaset İlişkisi	V.Demir
5	Kuramsal İçerik	Yeni iletişim teknolojileri ve demokrasi	Timisi, N.
1	Meslek Deneyim ve Biyografi	II.Mahmut’tan Holdinglere Türk Basın Tarihi	Topuz, H.
2	Meslek Deneyim ve Biyografi	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında İfade Özgürlüğü	V.Bıçak,
3	Meslek Deneyim ve Biyografi	Türkiye’de Basının Gelişimi ve Sorunları	M.Özgen
4	Meslek Deneyim ve Biyografi	Osmanlı’dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi	O.Koloğlu
5	Meslek Deneyim ve Biyografi	Tarihsel Süreçte Türkiye’de Basın Özgürlüğü	F.Korkmaz
1	Bilişim ve Medya Teknolojisi	Unlocking the Gates	Walsh, T
2	Bilişim ve Medya Teknolojisi	Graph Databases	I.Robinson; J.Webber ve E.Eifrem
3	Bilişim ve Medya Teknolojisi	Dünya’da ve Türkiye’de Yazılım Sektörü	Alican, F.
4	Bilişim ve Medya Teknolojisi	Neo4j in Action	J.Partner; A. Vukotic
5	Bilişim ve Medya Teknolojisi	A Graph-Theoretic Approach to Enterprise Network Dynamics	H.Bunke; P.J. Dickinson, K. Miro
1	Referans kaynak	Sosyal araştırmalara giriş: nicel ve nitel yaklaşımlar	K. F.Punch.
2	Referans kaynak	Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma	B.Kümbetoğlu
3	Referans kaynak	Qualitative research and evaluation methods	M. Q.Patton,
4	Referans kaynak	Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma	A.Yıldırım, ve , H. Şimşek
5	Referans kaynak	An introduction to qualitative research	U Flick,
1	Gündem ve Popüler İçerik	2000’ler Türkiye’sinde Gazetecilik ve Medyayı Anlamak	Tılıç, L. Doğan
2	Gündem ve Popüler İçerik	Cenderedeki Medya Tenceredeki Gazeteci	E.Mavioğlu,
3	Gündem ve Popüler İçerik	Haber Basınından İslamcı Medyaya	H.Akyol,
4	Gündem ve Popüler İçerik	İfade Özgürlüğünün On Yılı 2001-2011	E.Çaylı ve G.Depeli

Atıf Yapılan Bilimsel Makalelerin Değerlendirilmesi

Bilimsel makaleler 520 adet ve % 18 pay ile atıflar içinde kitaplardan sonra ikinci sırada yer almaktadır. Bilimsel makale kapsamına “Social Sciences Citation Index” gibi uluslararası indeksler ve ULAKBİM tarafından taranan dergiler alınmıştır. Bu tür dergiler dışında yayınlanan makaleler bilimsel makale kapsamına alınmamıştır. Bilimsel makalelerin kullanım oranı Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 22 – Bilimsel Makalelere Yapılan Atıfların Tezlere Dağılımı

	Toplam Atıf	Makaleye Atıf	Toplam Atıf İçinde Yüzde ²	Yüzde	Birikimli Yüzde
Tez 2	456	246	53,9	47,3	47,3
Tez 3	503	93	19,5	17,9	65,2
Tez 7	492	70	14,2	13,5	78,7
Tez 4	550	44	8,0	8,5	87,1
Tez 5	332	32	9,6	6,2	93,3
Tez 6	259	28	10,8	5,4	98,7
Tez 1	205	7	3,4	1,3	100,0
Toplam	2797	520		100,0	

Toplam 2797 atıftan % 18 pay ile 520 adet atıf bilimsel makalelere yapılmıştır. Bu makalelerin ne kadarının uluslararası olduğu Tablo 23’de verilmiştir.

Tablo 23 – Makalelere Yapılan Atıfların Menşei

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Uluslararası	385	74,0	74,0	74,0
Ulusal	135	26,0	26,0	100,0
Toplam	520	100,0	100,0	

Atıf yapılan diğer kaynakça çeşitleri ile kıyaslandığında bilimsel makalelerde uluslararası kaynaklara başvuru oranı oldukça yüksektir. 520 makaleye atıftan 385 tanesi uluslararası makalelere atıftır. Bu değer bilimsel makalelere yapılan atıf içinde payı % 74 gibi yüksek bir orandır. Bu rakama dayanarak doktora öğrencilerinin güncel uluslararası bilimsel tartışmaları takip ettiğini söylemek zordur. Bunu söyleyebilmek için bu kaynakların güncel olması gerekir. Tezlerde kullanılan atıfların yöneldiği makalelerin yayınlandığı tarihin aritmetik ortalaması 1999 tarihini göstermektedir. Bu rakamda tezlerin 2014 tarihinde yayınlandığı göz önünde bulundurulduğunda 15 yıla denk gelmektedir. Ortalama 15 yıllık tartışmalardan güncel kuramsal tartışmaları takip etmek imkansızdır. Bu rakamından ulusal ve uluslararası makalelerin ortalaması olduğu göz önünde bulundurulduğunda uluslararası makalelerin ulusal makalelere göre daha eski tarihli olup olmadığına bakmak gerekmektedir. Atıf yapılan makalelerin ulusal ve uluslararası oluşlarına göre yayın tarihlerinin değerlendirilmesi Tablo 24’de verilmiştir.

² (Makalelere Atıf Sayısı/Toplam Atıf Sayısı)*100

Tablo 24 – Atıflarda Kaynak olarak Gösterilen Bilimsel Makalelerin Güncelliği

Atfın Menşei	Ortalama	Ortanca Değer	Standart Sapma	En Eski
Ulusal	2004	2005	5,575	1987
Uluslararası	1997	2002	15,258	1904
Toplam	1999	2003	13,718	1904

Uluslararası makalelerin yayın tarihlerinin ulusal olana göre daha eski olduğu gözlenmektedir. Uluslararası makalelerin tezlerin onay tarihi göz önüne alındığında ortalama 17 yıllık olduğu tabloda görülmektedir. Ulusal ve uluslararası makalelerin ortalamaları arasında da 7 yıl fark vardır. Bu değerleri yorumlarsak uluslararası bir kuramsal tartışmanın 7 yıl rötarla Türkiye’deki akademik çevrelere geldiği, 7 yıl rötarla gelen kuramsal tartışmanın ise 10 yıl sonra tezlerdeki kuramsal tartışmaya konu olduğu söylenebilir. Kaynakçanın içeriğe göre dağılımında ise kuramsal tartışmaların diğer bazı içeriklere göre daha eski tarihli kaynaklara atıf yaptığı yukardaki tablolarda gözlemlenmiştir. Bu değerlere bir de bilimsel makaleler için bakmak gerekmektedir. Bilimsel makalelerin atıf yapılan kaynakların içeriğine göre dağılımı Tablo 25’de verilmiştir.

Tablo 25 - Atıflarda Kaynak Olarak Gösterilen Bilimsel Makalelerin İçerikleri

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Kuramsal İçerik	400	76,9	76,9	76,9
Bilişim ve Medya Teknolojisi	75	14,4	14,4	91,3
Meslek Denevim ve Biyografi	28	5,4	5,4	96,7
Referans Kaynak	13	2,5	2,5	99,2
Gündem ve Popüler İçerik	40	0,8	0,8	100,0
Total	520	100,0	100,0	

Tablo 25’e bakıldığında tezlerde kullanılan bilimsel makalelerin büyük bir kısmının kuramsal tartışmalara ayrıldığı görülmektedir. Bu içeriği bilişim ve medya teknolojileri izlemektedir. Diğer içerik ise daha sınırlı sayı ile temsil edilmektedir. Bu dağılımın yayın yıllarına göre dağılımı Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 26 - Atıflarda Kaynak Olarak Gösterilen Bilimsel Makalelerin İçerik Türlerine Göre Güncelliği

Atıf Yapılan Kayağın İçeriği	Ortalama	Ortanca Değer	Standart Sapma	Dik-Basık	Kayma
Kuramsal İçerik	1998	2002	14,562	7,253	-2,436
Bilişim ve Medya Teknolojisi	2006	2008	6,110	-,150	-,887
Meslek Denevim ve Biyografi	1998	2002	13,212	3,280	-1,725
Gündem ve Popüler İçerik	2008	2009	2,630	-5,290	-,124
Referans Kaynak	2008	2009	3,095	-1,326	,394
Toplam	1999	2003	13,718	8,363	-2,558

Bilimsel makalelerden en önemli payı alan iki içerik türü olan kuramsal içerik ile bilişim ve medya teknolojileri ortalamaları arasında sekiz yıl bulunmaktadır. Bilişim ve

medya teknolojileri başlığı altında toplanan içerik, doğası gereği diğer içeriklere göre daha güncel kaynaklara yönelmektedir.

Tablo 27 – En Çok Atıf Yapılan Dergiler

Sıra		O.Tarih	Frekans	Yüzde	Ranking	İçerik Türü
1	Journalism & Mass Communication Quarterly	2001	34	6,5	0,919	Kuramsal İçerik
2	Journalism	2005	29	5,6	1,894	Kuramsal İçerik
3	European Journal of Communication	1996	24	4,6	1,601	Kuramsal İçerik
4	Newspaper Research Journal	1994	20	3,8	-----	Kuramsal İçerik
5	Political Communication	2005	17	3,3	1,931	Kuramsal İçerik
6	Journalism Quarterly	1963	17	3,3	-----	Kuramsal İçerik
7	Journal of Communication	2002	14	2,7	2,683	Kuramsal İçerik
8	Yeni Türkiye	1996	13	2,5	-----	Kuramsal İçerik
9	Journal of Mass Media Ethics	1997	13	2,5	0,483	Kuramsal İçerik
10	TBB Dergisi	2006	12	2,3	-----	Kuramsal İçerik
11	ACM Comput. Surv.	2008	11	2,1	4,328	Bilişim ve medya t.
12	New Media and Society	2010	9	1,7	2,801	Kuramsal İçerik
13	Social Forces	1995	9	1,7	1,244	Kuramsal İçerik
14	Convergence	2006	9	1,7	1,000	Kuramsal İçerik
15	International Communication Gazette	2005	8	1,5	0,694	Kuramsal İçerik
16	Selçuk İletişim Dergisi	2000	7	1,3	-----	Kuramsal İçerik
17	Advances in Computers	2006	7	1,3	0,253	Bilişim ve medya t.
18	Akademik Bilişim	2010	6	1,2	-----	Bilişim ve medya t.
19	Bilgi Dünyası	2013	6	1,2	-----	Kuramsal İçerik
20	JGMC Quarterly	2008	6	1,2	-----	Bilişim ve medya t.

En çok atıf alan 20 derginin 15 tanesi iletişim alanının önemli kuramsal tartışmalarının yapıldığı dergilerdir. Bu iletişim dergileri dışında kalan 4 kaynak bilişim dergisidir. Kuramsal içerik kapsamında değerlendirilen ama iletişim dergisi olmayan tek kaynak “Bilgi Dünyası” başlıklı yayındır. Bu dergide kütüphanecilik içeriğinin ağırlıklı olduğu anlaşılmaktadır. Bu kaynaklardan yola çıkarak tezlerin kuramsal tartışmalarının bilişim alanındaki gelişmelerin özelde gazeteciliği ve genelde iletişim alanını etkilediği söylenebilir. Bilişim ve iletişim alanları arasındaki sınırların ortadan kalktığını, hatta iletişim alanının dergileri olması ve araştırmada kuramsal içerik içerisinde tasnif edilmiş olmasına rağmen iki derginin bilişimin sosyal teorisini içerdiğini söylemek mümkündür. Bu iki dergi “Convergence” ve “New Media and Society” dergileridir. Bu iki derginin içeriği iletişim alanının bilişim ve enformasyon teknolojilerindeki değişimlerden nasıl etkilendiğinden çok bilişimin iletişim temelinde sosyal teorisidir.

Tablo 28 – En Çok Atıf Yapılan Makaleler

Sıra	Başlığı	Dergi	Frekans	Tarih	Web of Science	Google Akademik
1	Psychology Of News Decisions: Factors Behind Journalists	Journalism	10	2004	--	201
2	Yine Basın Özgürlüğü Üzerine	Yeni Türkiye	10	1996	--	2
3	How Journalists Think While They Write: A Transcultural Model Of News Decision Making	Journal of Communication	9	2009	4	14
4	Social control in the newsroom: A functional analysis	Social Forces	20	1955	---	1209
5	Survey of Graph Database Models	ACM Comput. Surv. Journalism & Mass Communication Quarterly	9	2008	67	444
6	Individual and Routine Forces in Gatekeeping	Journal of Mass Media Ethics	8	2001	52	263
7	Social Influences On Journalists’ Decision Making In Ethical Situations	Political Communication	8	1997	---	63
8	Everyday News, Newswriters, and Professional Journalism	Political Communication	7	2007	3	21
9	Introduction: On finding new ways of thinking about journalism	Political Communication	7	2007	5	11
10	The ‘Gate Keeper’: A Case Study in the Selection of News	Journalism Quarterly	7	1950	---	1613
11	The web and its journalism: considering the consequences of different types of newsmedia online	New Media and Society	7	2003		
12	Academic Electronic Journals: Past, Present, and Future	Advances in Computers	6	2006		
13	Açık Ders Malzemelerine Genel Bakış: Türkiye Bilimler Akademisi Örneği”	Bilgi Dünyası	6	2013		
14	Facing the challenges of convergence: Media professionals’ concerns of working across media platforms	Convergence	6	2006		
15	Gazeteciliğin dönüşümü: Yöndeşen ortam ve yöndeşik gazetecilik	Selçuk İletişim Dergisi	6	2010		
16	Goodbye Copy Desks, Hello Trouble?	Newspaper Research Journal	6	1998		
17	İfade Özgürlüğünü Güvenceye Almak AİHM İctihatları	Liberal Düşünce	6	2001		
18	Mobil Genişbantın Gelişimi ve 4. Nesil (4G) Mobil Haberleşme Sistemi LTE’nin değerlendirilmesi	Akademik Bilişim	6	2010		
19	National News Cultures: A Comparison of Dutch, German, British, Australian and US journalists	Journalism & Mass Communication Quarterly	6	2002		
20	The social shaping of technology	Research Policy	6	1996		

En çok atıf alan 20 makaleye bakıldığında iletişim ve bilişim alanlarının iç içe geçtiği görülmektedir.

Atıf Yapılan Web Sayfalarının Değerlendirilmesi

Web sayfasına yapılan atıflar 369 atıf ve % 47,9 pay ile 3.sırada yer almaktadır. Tezlerin web sayfalarına yaptığı atıfların dökümü Tablo 29’da verilmiştir.

Tablo 29 – Web Sayfalarına Yapılan Atıfların Tezlere Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Tablo 5	107	29,0	29,0	29,0
Tablo 6	75	20,3	20,3	49,3
Tablo 1	67	18,2	18,2	67,5
Tablo 3	63	17,1	17,1	84,6
Tablo 4	24	6,5	6,5	91,1
Tablo 2	22	6,0	6,0	97,0
Tablo 7	11	3,0	3,0	100,0
Toplam	369	100,0	100,0	

Web sayfalarının bilgi kaynağı olarak anonim olması problemi, bu kaynaklara duyulan güveni azaltmaktadır. Ama bir diğer taraftan kolay erişilebilirliği nedeni ile uluslararası kaynaklara hızlı ve kolay ulaşım sağlamaktadır. Atıf yapılan web sayfalarının uluslararası olma özelliği Tablo 30’da değerlendirilmiştir.

Tablo 30 – Web Sayfalarına Yapılan Atıfların Menşei

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Uluslararası	274	74,3	74,3	74,3
Ulusal	95	25,7	25,7	100,0
Total	369	100,0	100,0	

Atıf yapılan web sayfalarının büyük bir kısmının uluslararası yayın olduğu tablodan görülmektedir. Bu sayfaların bilimsel bir kaynak olup olmadığı içeriğine bakılarak anlaşılacağı için Tablo 31’deki içerik türlerine göre dağılıma bakmak gerekmektedir.

Tablo 31 – Web Sayfalarına Yapılan Atıfların İçerik Türlerine Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Bilişim ve Medya Teknolojisi	164	44,4	44,4	44,4
Meslek Denevım ve Biyografi	75	20,3	20,3	64,8
Referans Kaynak	55	14,9	14,9	79,7
Kuramsal İçerik	50	13,6	13,6	93,2
Gündem ve Popüler İçerik	25	6,8	6,8	100,0
Toplam	369	100,0	100,0	

Atıf yapılan web sayfalarının büyük bir kısmının bilişim alanındaki kaynaklara yapıldığı gözlemlenmektedir. Toplam 369 adet web tabanlı atfın 164 tanesi bilişim ve medya teknolojileri alanına ayrılmıştır. Bu ağırlık, en çok atıf yapılan web sayfaları listesinde de gözlemlenmektedir.

Tablo 32 – En Çok Atıf Yapılan Web Sayfaları

Sıra	Başlık	İçerik
1	The Neo4j Team	Bilişim ve Medya Teknolojileri
2	News Values and Selectivity	Kuramsal İçerik
3	TÜBA Açık Ders Malzemeleri	Referans Kaynak
4	Ajans Hakkında	Kuramsal İçerik
5	Location Based Services on Mobile Internet	Bilişim ve Medya Teknolojileri
6	Açık Erişim Olgusu ve Ankara Üniversitesi	Referans Kaynak
7	Fatih Projesi	Gündem ve Popüler İçerik
8	DPT Bilgi Toplum Dairesi	Referans Kaynak
9	Medoanet	Bilişim ve Medya Teknolojileri
10	İnterfaks Hakkında	Meslek Deneyim ve Biyografi

Atıf Yapılan Kitap Bölümünün Değerlendirilmesi

Araştırma içinde atıf yapılan kaynaklar için oluşturulan ölçekte kitap bölümlerinin kitaplardan ayrılmasının iki temel sebebi bulunmaktadır. Bunlardan ilki bazı kitap bölümlerinin kitabın diğer bölümlerinden ve bazen kitaptan daha önemli olmasıdır. Diğer sebep ise derlemeyi yapan yazara atıf olmasa da kitabının birçok bölümüne atıf yapılabilmesidir. Bu nedenle, hem kitap hem de bölümü ayrı ayrı incelenmelidir. Tablo 33’de, tezlerde kitap bölümlerine yapılan atıf sayıları sunulmuştur.

Tablo 33 – Kitap Bölümlerine Yapılan Atıfların Tezlere Dağılımı

	Kitap	Kitap Yüzde	Kitap Bölümü	K.Bölüm Yüzdesi	Yüzde	Kitabın Kitap Bölümüne Oranı ³
Tez 7	312	63,4	73	14,8	39,9	23,39
Tez 3	198	39,4	60	11,9	32,8	30,30
Tez 5	116	34,9	26	7,8	14,2	22,41
Tez 2	158	34,6	15	3,3	8,2	9,46
Tez 4	385	70,0	8	1,5	4,4	2,07
Tez 6	76	29,3	1	0,4	0,5	1,35
Toplam	1340	47,9	183	6,5	100,0	100,0

Kitaplara yapılan atıfların daha homojen bir dağılım sergilediği, buna karşın kitap bölümlerine yapılan atıfların daha heterojen bir dağılım sergilediği söylenebilir. Bu kaynakların niteliklerine bakmak için, önce ulusal/uluslararası niteliğine bakmak gerekir. Bu özellik Tablo 34’de gösterilmiştir.

Tablo 34 – Kitap Bölümlerine Yapılan Atıfların Menşei

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Ulusal	142	77,6	77,6	77,6
Uluslararası	41	22,4	22,4	100,0
Toplam	183	100,0	100,0	

Kitap bölümlerinde kitaplar gibi genelde ulusal yayınevleri tarafından basılan kitapların içerikleridir. Atıf yapılan yayınlar içinde, ulusal yayınevleri tarafından basılanların oranı kitapta % 72,1 iken, bu oran kitap bölümlerinde % 77,6’ya yükselmektedir.

³ (Kitap Bölümü Atıf Sayısı/ Kitaba Yapılan Atıf Sayısı)*100

Tablo 35 - Atıflarda Kaynak Olarak Gösterilen Kitap Bölümlerinin Güncelliği

Atfın Menşei	Ortalama	Ortanca Değer	Standart Sapma	En Eski
Ulusal	2006	2007	5,889	1974
Uluslararası	2000	2001	12,553	1963
Toplam	2005	2006	8,261	1963

Kitap bölümlerinin güncelliği öncelikle kitaplarla kıyaslanmalıdır. Bu kıyaslamada temel ölçüt dağılımların karşılaştırılmasıdır. Kitaplarda ulusal yayınlarda dağılım genişliği 63 yıl iken, bu oran kitap bölümlerinde 40 yıla düşmektedir. Kitapların uluslararası yayınlarda dağılım genişliği 92 yıl iken, bu değer kitap bölümlerinde 51 yıldır. Kitap bölümlerine yapılan atıfların içeriklerine göre sınıflandırılması Tablo 36’da verilmiştir.

Tablo 36 – Atıflarda Kaynak Olarak Gösterilen Kitap Bölümlerinin İçerikleri

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Kuramsal İçerik	157	85,8	85,8	85,8
Bilişim ve Medya Teknolojisi	11	6,0	6,0	91,8
Meslek Denevimi ve Biyografi	7	3,8	3,8	95,6
Referans Kaynak	6	3,3	3,3	98,9
Gündem ve Popüler İçerik	2	1,1	1,1	100,0
Toplam	183	100,0	100,0	

Kitap bölümlerinin büyük bir bölümünün kuramsal tartışmaları içerdiği tablodan anlaşılmaktadır. Bu değer, % 85,8 oranla kitap bölümlerine yapılan 183 atfın 157’sinden oluşmaktadır. En çok atıf alan derleme kitaplar, Tablo 37’te verilmiştir.

Tablo 37 – En çok Atıf Alan Derleme Kitaplar

Sıra	Derleme	Editör(ler)	Y.Yılı	Frekans	İçerik
1	İletişim Sosyolojisi	Tüfekçioğlu, H.	2012	29	Kuramsal İçerik
2	İletişim Ağlarının Ekonomisi	Başaran, F., Geray, H.	2005	17	Kuramsal İçerik
3	Kadife Karanlık: 21. Yüzyıl İletişim Çağını Aydınlatan Kuramcılar	Rigel, N.	2005	12	Kuramsal İçerik
4	Televizyon Haberciliğinde Etik	Çaplı, B. ve Tuncel, H.	2010	10	Kuramsal İçerik
5	Kamusal Alan	Dacheux, É.	2012	7	Kuramsal İçerik
6	Enformasyon Devrimi Efsanesi	Kaplan, Y.	1991	6	Kuramsal İçerik
7	Kapitalizm ve Enformasyon Çağı: Küresel İletişim Devriminin Politik Ekonomisi	McChesney, R. W.; Wood, E. M.; Bellamy, J.	2003	6	Kuramsal İçerik
8	Yeni Medya’da Demokrasi: Sosyal Medyaya Dair Araştırmalar	Algül, A. ve Üçer, N.	2013	6	Kuramsal İçerik
9	İfade Özgürlüğü İlkeler ve Türkiye	Arslan, Z.	2007	4	Kuramsal İçerik
10	Medya, kültür, siyaset	İrvan, S.	2002	4	Kuramsal İçerik

Bölümlerine 29 atıf ile en çok atıf yapılan derleme kitap H.Tüfekçioğlu’nun editörlüğünü yaptığı Anadolu Üniversitesi Yayınları’ndan çıkan İletişim Sosyolojisi başlıklı eserdir. Bu derlemenin 5 bölümüne atıflar yapılmıştır. Bu bölümler H. Ergül’ün “*Ağ Toplumu: İletişimin Yeni Coğrafyasını Anlamak*”, İ. Cangöz’ün “*İletişim*

Sosyolojisinde Tanımlar ve Kavramlar”, B. Poyraz’ın “*Kitle İletişim Kuramları*”, F.Başaran’ın “*Uluslararası İletişim*”, U. Dolgun’un “*Yeni Medya Düzeninde Kamusal Alan, Demokrasi, İletişim Özgürlüğü ve Toplumsal Denetim*” bölümlerinden oluşmaktadır. En çok atıf yapılan ikinci derleme kitap, Funda Başaran ve Haluk Geray’ın editörlüğünü yaptığı “*İletişim Ağlarının Ekonomisi*” başlıklı çalışmadır. Bu kitabın 3 bölümüne 17 atıf yapılmıştır. Atıf yapılan bölümler H. Geray’ın “*Birikim Düzenleri, Yeniden Yapılanma ve Küreselleşme*”, A. Aydoğan’ın “*İnternet’te Geleneksel Medya*”, A. Özyaygen’in “*Yazılım’da Tekel, Rekabet ve Dayanışma*”dan oluşmaktadır. Kitap bölümlerine yapılan atıflarda yeni medya ve internet temelli iletişim alanının dönüşümüne ait bölümler ön plana çıkmaktadır.

Sonuç ve Değerlendirme

Türkiye’de gazetecilik eğitiminin kullandığı bilgi birikimini inceleyerek güncel akademik çalışmaların takip edilip edilmediğini analiz ettiğimiz bu çalışmada, doktora düzeyinde bu hedefin tam olarak gerçekleştiğini söylemek mümkün değildir. Bunun yerine gecikmeli ve birincil kaynaklara dayanmayan; ikincil, çeviri, derleme ve alanda yazılmış ulusal kaynaklardan tartışmaların takip edildiği ve aktarılmış akademik tartışmalar üzerinden akademik çalışmaların temellendiği bir yapıdan söz edebiliriz. Bu mekanizma uluslararası tartışmalarla eş zamanlı olmayan, türev bir kuramsal tartışma alanını olarak tanımlanabilir. Bu durumun en önemli nedenlerinden biri de kullanılan kaynakların menşei, güncelliği ve hangi tür kaynakların kullanıldığıdır.

Kaynak kullanımında, alanda önemli akademisyenlerin yazdığı kitapların yol gösterici olduğu ve usta-çırak ilişkisinin öne çıktığı gözlenmektedir. Akademi için olumlu bir gelenek olarak tanımlanan usta-çırak ilişkisinin, Türkiye’de akademik çalışmalarda bir handikap durumuna dönüştüğünü söylemek, bu çalışmanın verilerinden yola çıkarak mümkündür. Alandaki Türkçe, ulusal yayınevleri tarafından yayınlanmış, ders kitabı niteliğinde tanımlanmış akademik tartışmalar, tezlerin kuramsal tartışmasını temellendirmektedir. Bu da kendini tekrar eden, aynı kuramsal tartışmadan türetilmiş birbirinin benzeri araştırmaları yaratmaktadır. Kuram-araştırma döngüsünde yola çıkılan kuramsal tartışmanın ağırlığı, yöntemi ve yöntemden çıkarılan kuramsal katkıyı tali kılmaktadır. Bunun yerini, tezlerin genel yapısının uzun kuramsal aktarımların gölgesinde kaldığı sınırlı araştırmalar ile kuramsal tartışma içinde sunulu kavramların araştırma bulguları yerine geçtiği bir araştırma mimarisi almaktadır. Ustalara ve klasik kaynaklara olan bağlılığı güçlü köklere benzetirsek, bu durumu, devasa kökler üzerinde zayıf gövdeli bir ağaca benzetebiliriz. Sağlıklı bir yapıyı tanımlamak görece olsa da bir ağaç, hem köklerinden hem de güneşe uzanan dallarından beslenir. Güneşe uzanan dallar küresel akademik kaynaklar ve güncel akademik tartışmalardır.

Ne zaman bir paradigma kırılma noktasına gelse, hayat ve kuram ikilemi ayrışmaya başlasa, bu durumun belirtileri uygulama ve uygulamayı temellendiren açıklama biçimleri arasında kopuş yaşanır. Türkiye’de gazetecilik tezleri, iletişim teknolojileri ve yeni medya alanındaki gelişmelerden etkilenmiş görünmektedir. Yeni medya alanındaki çalışmalar ise üç olası yoldan gidebilir. Bunlardan ilki bir yer değiştirme ilişkisidir: eski

kuram ve yöntemlerin yerine yenisinin aldığı bir yer değiştirme ilişkisi. Burada kuram ve yöntem yenidir. Yeni kuramlar yeni yöntemler ile sınırlanır. Yeni medyanın dünyada da bu tür bir etkisi olmamıştır. İkinci yol bir eklemleme ilişkisidir. Yeni eklemlenen alanlar öncelikle eski açıklama biçimleri ile açıklanmaya çalışılır. Eski kuramlar yeni araştırma mimarisi ile uygulanır. Eski açıklama biçimleri yeni karşılaşılan durumları açıklamak için kullanılır. Üçüncü yol ise yeni kuramlar ve yeni yöntemleri önceler. Yeni olgular yeni açıklama biçimleri ile açıklanmaya çalışılır ve bu açıklamalar yeni yöntemler ile sınırlanır. Karl Popper'ın bilimsel bir açıklama denemesinin başarısız olması durumunda hata elemesi ile yeni bir araştırma denemesinin bilimsel kuram olarak önerilmesi olarak tanımladığı durum budur. Türkiye'de bilimsel çalışmalarda uygulanan ise ikinci yoldur. Popper'ın "bir açıklama biçimi yanlışlanana kadar doğru olarak kabul edilir" ilkesinden yola çıkarak, eski açıklama biçimleri ve kuramlarının, yeni olgu ve olayları açıklama denemelerinin, bilimsel yeterliliğin, bir araştırma ile yanlışlanmamış olmalarına bağlı olacağı söylenebilir.

Kuramın/bir açıklamanın yanlışlanana kadar veya test edildiği sürece doğru olduğu varsayıyorsa, araştırma tasarımı içerisinde yer alan kuramların bilimsel geçerliliğinin sürdüğü kabul edilebilir. Burada sorun, yöntemin yeni olguların sınırlanmasında yeterli olup olmadığıdır. Yeni medya ve enformasyon teknolojilerinin sağladığı teknik alt yapı üzerinde geliştirilen yeni uygulama biçimleri ve yöndeşme ile biçimlenen yeni iletişim ortamını klasik araştırma tasarımları ile çözümlemenin mümkün olup olmadığı bu noktada ortaya çıkan sorundur. Tezlere yapılan atıfların büyük bir kısmı (% 18,6'sı) bilişim ve medya teknolojilerine tahsis edilmiştir. Bu alana tahsis edilen içeriğin tezlerde nasıl kullanıldığına tanımlanması gerekmektedir. Bu içeriğin kuramsal içerik ile bir sentez ilişkisi içinde olması kuramsal açıklamanın yeniden üretilmesine imkan verirken, açıklama ile açıkladığı durum arasındaki insicamı artırır. Olgu ile açıklama arasındaki uyum, kuram ile yöntem arasındaki uyumla hayat bulur.

Tezlerin konuları ve kuramsal kaynakları değerlendirildiğinde karşımıza çıkan görüntü, gazetecilik alanının iletişim teknolojileri temelinde bir dönüşüm sürecinde olduğudur. Bu dönüşümün dinamikleri, bilişim-teknoloji ve kuramları ile şekillenmektedir. Bu durum da, bugün % 18,6'larda olan bu tür içeriğin yakın bir gelecekte ağırlığının artacağına delalettir. Bu dönüşüm, alanın sosyal bilim temelinde şekillenen kuramsal çatısının yakın bir gelecekte karşılaştığı toplumsal gerçekliği veya bu toplumsal gerçekliğin enformasyon ağlarında aldığı biçimi açıklamakta yetersiz kalacağını göstermektedir. Bir meslek alanı olarak gazetecilik bile, gazetecilik eğitiminin mevcut müfredatları ile yetişmiş personelle gündelik gazetecilik süreçlerini yürütememektedir. Mesleğin ve bu mesleğe ait eğitim içeriğinin, bu dönüşüme ayak uyduramayacağını söylemek abartılı bir kestirim değildir. Bu araştırma, bu iki alanın, yani genelde iletişim özelde gazetecilik alanı ile bilişim ve medya teknolojilerinin kuramsal kesişmesinin kaçınılmaz olduğu tespiti ile sonuçlandırılabilir.

Kaynakça

Güzel, Cemal (Der.,Çev.) (1998). Sağduyu Filozofu: Popper, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları

Kuhn, Thomas S. (2014). Bilimsel Devrimlerin Yapısı, Çev.: Nilüfer Kuyaş, Ankara: Kırmızı Yayınları

Magee, Bryan (1990). Karl Popper’ın Bilim Felsefesi ve Siyaset Kuramı, İkinci Baskı, Çev.: Mete Tunçay, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Özcan, Zeki (2012). Viyana Çevresi Üzerine, Ankara: Birleşik.

Popper, Karl (2002). Conjecture and Restutations, 8. Baskı, London ve New York: Routledge.

Popper, Karl (2009). The Two Fundamental Problems of the Theory of Knowledge, London ve New York: Routledge.

Sunar, İlkey (2008). Düşün ve Toplum, 4.Baskı, İstanbul: Doruk.

Ural Şafak (2006).Pozitivist Felsefe, İkinci Baskı, İstanbul: Say.

Wittgenstein, Ludwig (2006) Tractatus Logico-Philosophicus, İstanbul: Metis.

Wallace, Walter L. (2009).The Logic of Science in Sociology, İkinci Baskı, New Brunswick; London: AldineTransaction